

**ІДЕОЛОГЕМА ОПОВІДАНЬ “ЦИКЛУ НЕЗРИМОГО” Е.-Е. ШМІТТА НА ПРИКЛАДІ
ОПОВІДАНЬ “МСЬЄ ІБРАГІМ І КВІТИ КОРАНУ”, “ОСКАР І РОЖЕВА ПАНІ”,
“БОРЕЦЬ СУМО, ЯКИЙ НІЯК НЕ МІГ ПОГЛАДШАТИ”, “ДИТЯ НОЯ”**

Оповідання “Циклу незримого” Е.-Е. Шмітта розглянуто, як філософські оповідання. Кожне з оповідань присвячене певній релігії або кільком релігіям, які протиставляються. Письменник стоїть на межі морально-етичного експериментування, що не може не зачіпати сферу ідеології та особистої психології. Тексти Е.-Е. Шмітта викладені досить простою мовою і є доступними для читача з будь-яким освітнім рівнем. У всіх творах “Циклу незримого” головні герої – діти й підлітки, котрі переживають складнощі, долають дорослі проблеми. Але призначені ці твори все ж таки не для дітей. Було б правильним сприймати книги Е.-Е. Шмітта як казки для дорослих, як “філософію на виріст”. В оповіданнях Е.-Е. Шмітта оспівано ідеї універсального гуманізму, релігійної терпимості, всепрощення, єдності протилежностей. Кожне з оповідань “Циклу незримого” присвячене одній із релігій. Прочитання творів без знання основних засад релігії не може бути об’єктивним. Це дослідження є спробою вмотивувати деякі властивості поетики оповідань Е.-Е. Шмітта, крім того, навіть сам послідовний аналіз малої прози Е.-Е. Шмітта – новизна на теренах української науки. У творах Е.-Е. Шмітта наявна драма людської душі, яка розігрується в хаотично багатшаровій, полівалентній світобудові. Ідея повторювальності, циклічності й відносності відіграє важливу стилістичну роль. Наявне зведення в єдине протилежних та взаємовиключних понять, неординарна логіка розуміння, поєднання трагічного і комічного, високого і низького. У творах порушено одвічне питання взаємин батьків і дітей, де з позитивного боку представлено виховання дитини за допомогою взаємного спілкування. У малій прозі Е.-Е. Шмітта чітко простежено дихотомію “ментор–учень”, де доросла людина, хоча і переважно, але не завжди виступає в ролі вчителя. Пропонована стаття дає загальну характеристику найбільш уживаних ідеологем оповідань “Циклу незримого” Е.-Е. Шмітта.

Ключові слова: ідеологема, ідеологемна структура, оповідання, релігія, католицизм, суфізм, дзен-будизм, іудаїзм.

Постановка наукової проблеми та її значення. Творчість Е.-Е. Шмітта мало досліджена в Україні та в країнах СНД. Саме тому дослідження його творів становить собою великий інтерес та має істотну цінність для сучасного вітчизняного літературознавства. Актуальність дослідження полягає в тому, що оповідання “Оскар і Рожева Пані” та “Мсьє Ібрагім і квіти Корану”, “Дитя Ноя”, “Борець сумо, який ніяк не міг погладшати” Е.-Е. Шмітта торкаються найгостріших питань суспільства, розглядають глибинні філософські категорії, адаптуючи їх для сприйняття сучасним середнім читачем, водночас не спрощуючи зміст запропонованих автором понять.

Мета дослідження – встановлення ідеологем малої прози Е.-Е. Шмітта. **Завданнями** є визначення особливості поетики малої прози Е.-Е. Шмітта й виокремлення основних ідеологем малої прози Е.-Е. Шмітта.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Оповідання “Мсьє Ібрагім і квіти Корану” присвячене відгалуженню ісламу – суфізму. Суфії переслідують багато цілей. Основні з них: відкидання мирських бажань, багатства й розкоші; пошуки внутрішнього духовного життя; “очищення серця” і досягнення єднання з Богом унаслідок безпосереднього емоційного переживання; викорінювання людської свідомості й повне розчинення у свідомості Бога; подолання бажань і пристрастей самолюбної людської плоті [9].

Мсьє Ібрагім постає в оповіданні як типовий суфій. Він не женеться за багатством та славою. Головне для нього внутрішній спокій та рівновага. Згодом його манеру світобачення перебирає на себе Момо і стає “місцевим арабом” на блакитній вулиці.

Релігійна ідея є однією з домінантних: Момо питає в Ібрагіма, як йому вдається бути щасливим? Той відповідає, що все написано в його Корані. Відтак у маленького єврея вкорінюється думка, що Коран і щастя щільно пов’язані, і як наслідок у нього з’являється інтерес до

такої собі книги щастя: “Напевно, мені прийдеться як-небудь поцупити у вас цей Коран. Навіть якщо євреям так не годиться чинити” [9, с. 67].

Наприкінці твору Момо настільки переймається ідеєю мусульманства, що представляється своїй матері Мохаммедом. З іншого боку, він так відповів, щоб показати матері, що його новий батько-мусульманин відіграв набагато важливішу роль у його житті, ніж його справжні батьки євреї. Зрештою, Момо розуміє, що євреї, мусульмани і навіть християни мали купу спільних великих родичів. Прагнення узгодити релігійну непримиримість у Е.-Е. Шмітта реалізовано через прийом дитячого погляду, де дитяче нерозуміння релігійно-політичних протистоянь мусульман та іудеїв стає істинним підґрунтям до ідеологічного єднання ворогуючих сторін.

Одна з найважливіших ідей цього твору – всепрощення. Момо, як це не було йому важко зробити, вибачив свою мати і, напевно, батька теж: “Малюки такі привітні, вони називають викладача іспанської бабусею; треба бачити, як їй це подобається!” [9, с. 101]. Окрім релігійної проблематики, в оповіданні постає конфлікт батьків і дітей.

Ібрагім та батько Момо постають повними антиподами. Навіть їх смерть зовсім різна. Перший досяг усього, про що мріяв: поряд із ним був люблячий син, він побачив перед смертю Батьківщину і свого давнього друга. Натомість батько Момо йде з життя, так нічого і не досягнувши: забутий і нікому не потрібний.

Мсьє Ібрагім поділився ключами від свого щастя з Момо: “Завдяки втручання мсьє Ібрагіма у світі дорослих створилася тріщина, він перестав для мене бути суцільною стіною, об яку я розбивав собі лоба, крізь створену щілину мені була простягнута рука” [9, с. 20]. Мсьє Ібрагім порадив Момо розпочати з простої посмішки, адже посмішка робить нас щасливими. Також посмішка – це перший крок до того, щоб люди тебе полюбили. “Відтоді Момо починає жити за цим принципом, помічаючи, що життя його змінюється на найкраще. Він і сам із вдячністю відзначає: “Ібрагім дав мені досконалу зброю... Ніхто більше не сприймає мене, як таргана” [9, с. 30]. Мсьє Ібрагім вселив у нього впевненість у собі, навчив цінувати і любити себе.

Мсьє Ібрагім передає ідею постійного вдосконалення людини під час її життєвого шляху й після нього: “Уявляєш собі, яку путь ти пройшов з пилу, щоб стати тим, ким є ти зараз, хто ти є сьогодні? А згодом, коли ти перевершиш своє людське єство, ти станеш ангелом. І з землею буде покінчено” [9, с. 92]. Часте переплетіння трансцендентних міркувань та міркувань цілком земного походження – властива риса малої прози Е.-Е. Шмітта.

Коли хлопчик порівнює свого батька з мсьє Ібрагімом, то порівняння аж ніяк не на користь рідного батька: “Біля батька мені завжди було холодно. А з мсьє Ібрагімом і повіями ставало якось світліше” [9, с. 23]. Головна помилка з боку батька було в тому, що він навіть не намагався спілкуватися з сином. Адже батько передусім повинен говорити з сином, спробувати зрозуміти його проблеми, проте він робив вигляд, що Момо взагалі не існує: “Батько був замкнутий у стінах науки, він звертав на мене не більше уваги, ніж на прибудного собаку, – йому не хотілося кинути в мене хоча б кісткою його знань” [9, с. 24]. Дуже добре ця контрастність спостерігається у ставленні до книг. Для рідного батька Момо книги важливіші за людей. Він навіть просить Момо закривати ставні, бо сонячне світло роз’їдає палітурки. Натомість Ібрагім не надто прив’язаний до книг (можливо, за винятком Корану) і каже: “Якщо хочеш дізнатися про що-небудь, то книги не допоможуть. Треба з ким-небудь поговорити. Я не вірю у книги” [9, с. 53].

В оповіданні спостерігаємо відмінний погляд на світ, інший ракурс бачення. Світобачення в оповіданні не має меж. Момо не ототожнює в собі іудейське сприйняття світу, а Ібрагім не є типовим прибічником ісламу. Вони обидва мають цілком індивідуальне, оригінальне й нетипове сприйняття світу. Але дивним чином воно в них збігається, бо вони бачать світ майже однаково. Тут треба взяти до уваги аспект того, що мсьє Ібрагім певною мірою відіграє роль вчителя, а Момо – учня. Тому Момо більше приймає і засвоює погляди мсьє Ібрагіма. Крім того, ми бачимо, що навіть після смерті Ібрагіма Момо живе саме згідно з його постулатами

життя, вони ще дужче вкорінюються у його свідомості. Він сприймає їх, як єдиний правильний спосіб життя.

В оповіданні “Мсьє Ібрагім і квіти Корану” ідея гуманізму й усещення є однією з провідних. Незважаючи на те що люди часто робили йому боляче, Момо їх любить. Він знайшов у собі сили пробачити своїх матір і батька, хоча вони обоє дуже жорстоко з ним вчинили, адже байдужість і нестача батьківської любові й уваги – найстрашніша провина перед дитиною. Але він вистояв, вижив, став самостійно на ноги, переміг усі обставини, які всі без винятку були проти нього і при цьому не зненавидів людей, а, навпаки, навчився їх любити.

Однією з найважливіших проблем твору є любов до себе, яка безпосередньо пов’язана з любов’ю до інших. З покинутого усіма, невпевненого у собі підлітка під час спілкування з мсьє Ібрагімом і їх спільної подорожі він перетворюється на впевнену у собі дорослу людину. Він починає себе любити і як наслідок любити і розуміти оточуючих його людей. Люди в свою чергу, починають його помічати і приділяти йому увагу.

В оповіданні “Мсьє Ібрагім і квіти Корану” зустрічаються два абсолютно різних світи Схід і Захід (Далекій Схід і Франція), дорослий і дитина. Але вони не конфліктують між собою, навпаки об’єднуються і стають друзями. На наш погляд, це ідеальна модель поведінки представників різних культур і народів. Це оповідання вчить нас толерантній поведінці до інших народів, але вчить дуже вміло, повністю уникаючи дидактики і настанов.

Оповідання Е.-Е. Шмітта “*Оскар і Рожева Пані*” присвячено християнству, зокрема католицизму. Основою віровчення Католицької церкви є Символ віри. Форми й методи діяльності Католицької церкви визначаються її розумінням свого ставлення до Бога і до людей.

Католицька церква шанує сім’ю і шлюб як основу суспільства, закладену в людській природі Богом. Вона заохочує освіту й піклується про здоров’я людей. У творі, зокрема, порушується одне з головних питань цієї світової релігії – всещення. Оскар, незважаючи на те що йдеться про його власне життя, знаходить сили всім пробачити: і лікарю, і батькам, і Богу – за те, що він його так рано забирає з цього світу. “Іноді, мені хочеться накричати на нього, сказати, що, можливо, це він, лікар Дюссельдорф, зі своїми чорними бровами, продув операцію. Та коли я бачу, який він нещасний, слова застряють у мене в горлі” [10, с. 8]. У кінці оповідання хлопець знімає відчуття провини з лікаря, адже він зробив усе можливе: “Розслабтеся. Ви не Господь Бог” [10, с. 77]. Це говорить про надзвичайну благородність і зрілість маленького хлопчика.

Бабця Ружа все ж таки розуміла Оскара набагато краще, ніж всі інші, навіть його батьки. Але саме вона зробила все можливе для їх порозуміння. “Ти не зрозумів, що помреш не тільки ти. Всі смертні. Колись прийде черга і твоїх батьків. І моя” [10, с. 77]. Оскар не хоче йти з життя, залишаючи почуття провини у своїх батьків. Вони проводять чудове Різдво разом, яке по суті і є прощальною вечерею сина з батьками. Таке поєднання народження і смерті є дуже яскравою моделлю людського життя, де ці два ключові поняття часто межують. Також можна це розглядати, як підготовку Оскара до нового народження, прощання з цим світом перед переходом до іншого.

Брехня Бабці Ружі є цілком виправданою. Вона йде тільки на користь Оскару. Думаючи про “кечистку” Бабцю Ружу, хлопчику здається, що він сам стає найсильнішим [10, с. 12]. Проте Бабця Ружа не вважає за потрібне брехати Оскару про смерть, як це робили всі інші. “Чому вони прямо не скажуть, що я помру?” [10, с. 14] – не розуміє Оскар. Бабця радить запитати про це в Бога. Пішовши на контакт з Богом, Оскар одразу отримує відповідь на те, чи одужає він або ні, та отримавши негативну відповідь, мужньо сприймає її, адже він був підсвідомо до цього готовий.

В оповіданні “Оскар і Рожева Пані” також існує опозиція “дорослий–дитина”. Дія оповідання побудована так, що Оскар поступово наздоганяє в інтелектуальному розвитку Бабцю-

Ружу й у кінці навіть перевищує її. Оскар за короткий час свого існування знаходить відповідь на одвічне питання сенсу життя. “Для життя є одне-єдине рішення – жити” [10, с. 84]. Тобто, сенс життя у самому житті. Оскар зрозумів, що ми цінуємо життя, тільки якщо близькі до його втрати. Він приходить до висновку: “Життя – таки дивний дарунок” [10, с. 91].

Присутня також тема удавання, ігнорування очевидних реалій життя: “Ми всі вдаємо, що безсмертні” [10, с. 7], тільки коли ми близькі до смерті, починаємо цінувати життя. Оскар розуміє завдяки Бабці Ружі природність смерті й страждань: “Ніхто не може уникнути страждань. Ні Бог, ні ти. Ні твої батьки, ні я” [10, с. 56]. “Оскар, треба розрізняти два типи страждань: фізичне і моральне. Фізичний біль ми терпимо. А моральний обираємо ... Натомість зовсім не обов’язково відчувати біль від думки, що помреш. Тобі ж невідомо, що це таке” [10, с. 56–57]. Це означає, що немає сенсу боятися смерті. Залежить тільки від людини, яким чином вона буде сприймати і зустрічати смерть. Зрештою, такий підхід є в руслі християнського сприйняття, оскільки саме за цією релігією людина приходить у цей світ, щоб страждати і готуватися до життя небесного.

Останній лист до Бога пише Бабця Ружа, оскільки хлопець уже помер. Він пішов із життя якраз у той момент, коли батьки і Бабця Ружа пішли випити кави. “Насправді це він дбав про нас”, – каже Бабця Ружа [10, с. 94]. Вона дякує Богу, адже завдяки Оскару, вона прожила інше життя, і саме він допоміг їй віднайти радість життя, віру й любов. Дуже символічною є табличка, яка стояла на журнальному столику Оскара. “Тільки Господь має право мене розбудити” [10, с. 100]. Це означає, що Оскар був готовим до зустрічі з Богом, адже він прожив своє життя, крім того, він встиг у ньому зробити все бажане і залишити після себе слід.

Оповідання *“Дитя Ноя”* присвячене іудаїзму. Іудаїзм – одна з найдавніших релігій світу. Її основні уявлення, що формувалися протягом багатьох сторіч, містять у собі догмати про бога Ягве, “богообраність” євреїв, пришествя спасителя – месії, загробне життя і безсмертя душі.

Культ Яхве, бога племені Іуди (звідси – іудаїзм), що зіграв головну роль у становленні давньоєврейської держави на початку Х ст. до н. е. і висунув зі свого середовища династію перших царів, поступово перетворився на загальнодержавний генотейстичний культ, а потім – на культ єдиного Бога, що керує світом. Значну роль в іудейському культі відіграють різноманітні свята, серед яких слід звернути увагу на суботу (шаббат), пасху (песах), кущі (суккот), новий рік (рош-гашана), судний день (іом-кіпур) і п’ятдесятницю (шабуот). Серед безлічі релігійних обрядів великого значення в іудаїзмі надають обрядові обрізання, що представляє собою трансформований звичай стародавніх ініціацій і широко розповсюджений у семітських народів.

Добре розуміючи значимість обрядів та ритуалів, отець Понс максимально намагався дотримуватися єврейських та католицьких обрядів. “Ми, єврейські діти, могли крадькома звершити обряд Хануки, свято Світла, час для розваг та дарунків, коли потрібно подавати милостиню, а з наставанням сутінок запалювати свічки” [7, с. 70].

Наприклад, коли настав день першого причастя для католицьких хлопчаків, отець Понс та пані Марсель вигадали удавану масову хворобу для всіх єврейських хлопчаків, щоб вони мали офіційне виправдання за свою відсутність на причасті перед нацистами. Постать отця Понса досить прогресивна. Він дійсно захоплюється іудаїзмом і ставить собі за мету врятувати єврейських дітей та зберегти їхню духовність.

Це було досить складним завданням, адже для більшості єврейських хлопчиків слово «єврей» викликало відчуття сорому: “Наразі бути євреєм означало мати батьків, нездатних мене виховувати, мати ім’я, яке краще змінити, постійно контролювати емоції і брехати. І що в цьому доброго? Мені дуже захотілося стати малим католиком-сиротою” [7, с. 45]. Отець Понс усвідомлює, що християни та іудеї не є ворогами. Вони об’єднуються перед спільним ворогом – нацизмом. “Євреї, а потім християни. Він починає з вас. А закінчить нами” [7, с. 51].

Проблема батьків і дітей в оповіданні “Дитя Ноя” постає найгостріше з усіх оповідань. Адже у творі зображено відносини не тільки Жозефа та його батьків, але й Руді з його родиною. Руді – неук, порівняно з його родиною інтелектуалів. Сам він про себе каже: “Я невдаха і приношу нещастя” [7, с. 50]. Але саме завдяки тому, що він не був ні в школі, ні вдома, він зберіг своє життя. На відміну від Жозефа, він сумує за своєю родиною. Він по-справжньому щасливий, коли за ним приїздить мати. Він навіть робить успіхи в навчанні.

Прощання з батьками Жозефа так і не відбулося. “Нитка обірвалася так, що я цього навіть не усвідомив: наступного дня пополудні вони кудись пішли і більше не повернулися” [7, с. 21]. Жозеф досить швидко адаптується на Жовтій віллі. Головний елемент, який псує загальну ідилічну картину є постійний страх, що прийдуть фашисти й почнуть фізичний огляд.

Твір починається з того, що Жозеф говорить: “У десять років я був серед дітей, яких щонеділі виставляли на аукціон. Ні, нас не продавали, а лише просили ходити помостом у пошуках того, хто захоче когось із нас узяти” [7, с. 7]. Відчуття непотрібності, меншовартості глибоко сидить у підсвідомості Жозефа.

Коли ж війна закінчується, усі чекають на повернення батьків. Але батьки Жозефа приїзять до Жовтої вілли одними з останніх. Жозеф картає себе: “Я сам винен у тому, що мої батьки не повертаються, отче: під час війни я про них не думав”. А коли він знаходить батьків, він питає в отця Понса: “Невже я не можу залишитися тут?” [7, с. 115]. За це питання він уперше отримує ляпас від отця Понса. Усе-таки, Жозеф повертається до батьків і стає зразковим євреєм, але отець Понс назавжди залишатиметься одним із найближчих для нього людей.

Оповідання Е.-Е. Шмітта **“Борець сумо, який ніяк не міг погладшати”**. Дзен – напрям у буддизмі махаяни в Японії, аналог китайського “чань”. Представлений декількома школами: Ріндзай (Ліньцзи), Сото(Цаодун), Обаку (Хуанбо) тощо. У ХХ ст. завдяки зусиллям Дайсетсу Тейтаро Судзукі (1870–1966) дзен став надбанням західної культури. Багато західних філософів, теологів, письменників, психологів, музикантів виявили інтерес до дзен. Відбувається справжній “бум” дзен на Заході у 60–70-ті роки ХХ ст. Сьогодні дзен не є найбільш масова школа японського буддизму, але зберігає свої позиції [4].

Носієм ідеї дзен-буддизму в оповіданні є майстер Семінцу. “Семінцу мав би сповідувати синтоїзм, як більшість практиків сумо ось уже тисяча років. Насправді Семінцу відгукнувся на заклик дзен-буддизму. Він годинами медитував, сидячи в позі кравця, а при нагоді вирушав у буддистський сад, де проводив півдня” [8, с. 17].

Дзен визнає реальність світу, але сприймає його як неістинний, ілюзорний, “ніщо” (япон. “му”). Лише за допомогою медитації можна досягнути власну справжню природу, яка є нічим іншим, як “сутністю Будди” (япон. “бусьо”), досягнути пробудження (япон. “саторі”). Після цього відкривається істинна природа речей.

На певному етапі, коли сумо-практик заспокоїв розум, хороший наставник, бачачи “перешкоду” в думці практика (жорсткі погляди або прихильність) може допомогти від неї позбутися. Отже, шлях дзенського практика – це розкриття “своєї” мудрості. Семінцу підказує, де криється проблема Джуна: “Ти агонізуєш, тому що все приховуєш: власні почуття, проблеми, історію. Ти не знаєш, хто ти, отже, не можеш вибудувати себе, спираючись на те, що всередині” [8, с. 67].

Багато дзенських майстрів стверджують, що практика може бути “поступовою” або “раптовією”, але саме пробудження завжди раптові, точніше непоступові. Це просто відкидання зайвого і бачення того, що є. Таке раптові пробудження сталося і з Джуном: “Після повернення на порозі школи я пережив нове сліпуче відчуття. Я заново побачив Рейко, точніше, чарівну дівчину, нічого спільного з тією дівчинкою-підлітком, якій я дав відсіч півтора роки тому, я пізнав її лише тому, що вона чекала в машині Асер, свого брата” [8, с. 30]. Дзен-буд-

дизм заперечує перевагу інтелекту над чистим досвідом, вважаючи останній разом з інтуїцією вірними помічниками.

Подібно до Оскара з оповідання “Оскар і Рожева Пані”, Джун спочатку не вірить у те, що дзен-буддизм зможе йому допомогти у вирішенні життєвих проблем. “Як би там не було, це не має значення, тому що синтоїзм, тибетський буддизм, дзен-буддизм – це все дурниця, нісенітниця на пісній олії. Що одне, що інше. Дивно, що ви стільки часу приділяєте старим забобонам” [8, с. 21]. На це Семніцу відповідає, що жити можна без релігії, але без духовності жити не можна [8, с. 22].

Коли наприкінці твору Джун каже, що він залишає сумо, Семніцу ставиться до цього з розумінням. Адже Джун досяг усього, чого він хотів та знайшов відповіді на всі запитання. Семніцу відповідає: “Ти маєш рацію, Джун. Мета – це не кінець шляху, це рух уперед” [8, с. 30].

Висновки та перспективи подальшого дослідження. У творах Е.-Е Шмітта наявна драма людської душі, яка розігрується в хаотично багатоплановій, полівалентній світобудові. Ідея повторювальності, циклічності й відносності відіграє важливу стилістичну роль. Наявне зведення в єдине ціле протилежних та взаємозамінних понять; неординарна логіка розуміння; поєднання трагічного і комічного, високого і низького. У творах порушено одвічне питання взаємин батьків і дітей, де з позитивного боку представлено виховання дитини за допомогою взаємного спілкування. У малій прозі Е.-Е. Шмітта чітко простежено дихотомію “ментор–учень”, де доросла людина, хоча й переважно, але не завжди виступає в ролі вчителя. Отже, мала проза Е.-Е. Шмітта представляє собою чудове поле дослідження для психологічної школи літературознавства.

Джерела та література

1. Алхімія слова живого. Французький роман 1945–2000. – Київ : Промінь, 2005. – 383 с.
2. Андреев Л. Г. Художественный синтез и постмодернизм / Л. Г. Андреев // Вопросы литературы. – СПб., 2000. – 246 с.
3. Бутинова М. С. Как возникла религия / М. С. Бутинова. – М. : [б. и], 2007. – 236 с.
4. Горохов С. А., Христов Т. Т. Религии народов мира / С. А. Горохов, Т. Т. Христов. – СПб. : КноРус, 2010. – 432 с.
5. Смушинська І. В. Суб’єктивна модальність французької прози / І. В. Смушинська. – Київ : Київ. ун-т, 2001. – 253 с.
6. Скоропанова И. Русская посмодернистическая литература / И. Скоропанова. – М. : [б. и.], 1999. – 354 с.
7. Schmitt Eric-Emmanuel. L'enfant de Noé / Eric-Emmanuel Schmitt. – Albin Michel, 2004. – 95 p.
8. Schmitt Eric-Emmanuel. Le sumo qui ne pouvait pas grossir / Eric-Emmanuel Schmitt. – Albin Michel, 2009. – 53 p.
9. Schmitt Eric-Emmanuel. Monsieur Ibrahim et les fleurs du Coran / Eric-Emmanuel Schmitt. – Albin Michel, 2001. – 86 p.
10. Schmitt Eric-Emmanuel. Oscar et la Dame en rose / Eric-Emmanuel Schmitt. – Albin Michel, 2002. – 100 p.

References

1. Alhimiya slova zhyvoho. Francuzskiy roman 1945–2000. 2005. Kyiv: Promin.
2. Andreiev, L. G. 2000. “Hudozhestvennyi sintez i postmodernism”. *Voprosy Literatury*. Sankt-Peterburg.
3. Butynova, M. S. 2007. *Kak vznikla religiya*. Moskva.
4. Gorohov, S. A., Hrystov, T. T. *Religii narodov mira*. Sankt Peterburg.
5. Smushinska, I. V. 2001. *Subiektyvna modalnist francuzkoyi prozy*. Kyiv: Kyivskiy universytet.
6. Skoropanova, I. 1999. *Russkaya postmodernicheskaya literature*. Moskva.
7. Schmitt, Eric-Emmanuel. 2004. *L'enfant de Noé*. Albin Michel.
8. Schmitt, Eric-Emmanuel. 2009. *Le sumo qui ne pouvait pas grossir*. Albin Michel.
9. Schmitt, Eric-Emmanuel. 2001. *Monsieur Ibrahim et les fleurs du Coran*. Albin Michel.
10. Schmitt, Eric-Emmanuel. 2002. *Oscar et la Dame en rose*. Albin Michel.

Веремьёва Анна. Идеологема повестей “Цикла незримого” Э.-Э. Шмитта на примере рассказов “Мсье Ибрагим и цветы Корана”, “Оскар и Розовая Дама”, “Дитя Ноя”, “Борец сумо, который никак не мог потолстеть”. Повести “Цикла незримого” Э.-Э. Шмитта имеют религиозную подоплеку и рассматриваются, как философские рассказы. Каждая из повестей посвящена определенной религии или нескольким религиям, которые противопоставляются. Писатель стоит на грани морально-этического экспериментирования, которое не может не затрагивать сферу идеологии и личной психологии. Тексты Э.-Э. Шмитта имеют довольно простую

формулировку и доступны читателю любого образовательного уровня. Во всех произведениях “Цикла незримого” основными персонажами являются дети и подростки, испытывающие трудности, преодолевая взрослые проблемы. Но эти произведения не для детей. Было бы правильным воспринимать произведения Э.-Э. Шмитта как сказку для взрослых, как “философию на вырост”. В рассказах Э.-Э. Шмитта возвышается идея универсального гуманизма, религиозной терпимости, всеобщего прощения, единства противоположностей. Каждая из повестей “Цикла незримого” посвящена одной из религий. Прочтение произведений без знания основных принципов религий не может быть объективным.

Данное исследование определяет стремление мотивировать самые характерные свойства поэтики повестей Э.-Э. Шмитта, и даже сам последовательный анализ произведений Э.-Э. Шмитта является новизной на просторах украинской науки. В произведениях Э.-Э. Шмитта имеет место драма человеческой души, которая разыгрывается в хаотичном, многоуровневом, поливалентном мироздании. Идея повторяемости, цикличности и относительности играет важную стилистическую роль. Имеет место сведение в единое противоположных и взаимоисключающих понятий, неординарная логика понимания, сочетание трагического и комического, высокого и низкого. В произведениях поднимается вечный вопрос взаимоотношений отцов и детей, где с положительной стороны представлено воспитание ребенка, посредством взаимного общения. В малой прозе Э.-Э. Шмитта четко прослеживается дихотомия “ментор–ученик”, где взрослый человек хотя и преимущественно, но не всегда выступает в роли учителя. Таким образом, данная статья дает общую характеристику наиболее употребляемых идеологем повестей рассказов “Цикла Незримого” Э.-Э. Шмитта.

Ключевые слова: идеологема, идеологемная структура, рассказы, религия, католицизм, суфизм, дзен-будизм, иудаизм.

Anna Veremyova. The Ideologeme of the Narratives of the “The Cycle of the Invisible” by E.-E. Schmitt on the Example of Narratives “Monsieur Ibrahim and the Flowers of the Koran”, “Oscar and the Lady in Pink”, “Noah’s Child”, “The Sumo Wrestler Who Could Not Gain Weight”. The narratives of the “Cycle of the invisible” by E.-E. Schmitt have a religious background and are considered as philosophical narratives. Each narrative is devoted to a particular religion or several religions that are opposed. The writer stands on the limit of ethical experimentation, which cannot but affect the sphere of ideology and personal psychology. The texts of E.-E. Schmitt are written in a fairly simple language and are available to the reader of any educational level. In all the narratives of the “The Cycle of the Invisible” main characters are children and adolescents who are experiencing difficulties, overcoming adult problems. But these texts are not for children. It would be correct to perceive the narratives of E.-E. Schmitt as a fairy tale for adults, but as “the philosophy to grow”. In his narratives E.-E. Schmitt describes the idea of a universal humanism, religious tolerance, all-forgiveness, unity of opposites. Each of the stories of “The Cycle of the Invisible” is dedicated to one of the religions. Reading the narratives without the knowledge of the basic principles of religions may not be objective. This study identifies a desire to motivate some of the properties of the poetics of short stories by E.-E. Schmitt and even the well-grounded analysis of the narratives by E.-E. Schmitt is a novelty in the area of the Ukrainian science. In the works of E.-E. Schmitt there is a drama of the human soul, which is presented in randomly layered, polyvalent universe. The ideas of repeatability, circularity and relativity plays an important stylistic role. Opposite and mutually exclusive concepts are united, one can find extraordinary logic of understanding, a combination of tragic and comic, high and low. The eternal question of the relationship between fathers and children is risen, where the upbringing of the child, through mutual communication is presented in a positive way. In the narratives by E.-E. Schmitt clearly the dichotomy of “mentor-student” is observed, where an adult, although mostly, but not always plays the role of the teacher. This article gives a general overview of the most used ideologemes of the narratives of the “The Cycle of the Invisible” by E.-E. Schmitt.

Key words: ideologeme, ideologeme structure, stories, religion, Catholicism, Sufism, Zen Buddhism, Judaism.

УДК 81’25:378.147

Tetiana Vorobiova, Liudmyla Smalko

TRANSLATOR TRAINING: TEACHING CREATIVITY IN TRANSLATION CREATIVELY

The article highlights the issues of teaching translation, translator training, theoretical and practical aspects of teaching translation/interpretation in the system of university education. The emphasis is laid on the creative and competence-based approaches to translator training and the principal competences to be developed. The authors suggest several possible ways to make the most of the positive aspects of the European experience in the system of training highly-qualified translators and solution of the challenges faced by the translator trainers concerning the problem of how to design the content of training process aimed at the development of special skills and creativity. When modeling